

M. SCOPELLO, *Les gnostiques*, (Coll. Bref, t. 37), Paris: Cerf 1991, s. 127.

Gnostycyzm należy do najbardziej złożonych zjawisk cesarstwa rzymskiego II-III wieku i wielkich problemów starożytnego Kościoła. W ostatnich latach stał się przedmiotem licznych i obszernych opracowań. Książka Madeleine Scopello przedstawia gnostycyzm i literaturę gnostycką prezentując rezultaty najnowszych badań na ten temat. Napisana przez wybitną specjalistkę z tej dziedziny, porządkuje i wyjaśnia wiele trudnych aspektów tego ruchu.

Autorka omawia najpierw źródła do poznania gnostycyzmu, wnikliwie interpretując ich wartość. Bierze pod uwagę dzieła autorów kościelnych (głównie Ireneusza z Lyonu, Hipolita Rzymskiego, Epifaniusza z Salaminy), jak też teksty gnostyckie (rękopisy z Lyonu, Oxfordu i Berlina oraz manuskrypty z Nag Hammadi odkryte w 1946 roku). Następnie przedstawia głównych mistrzów i reprezentantów starożytnej gnozy (Szymona Maga, Menandra i Saturnina, Bazylidesa, Walentyniana i innych). Słusznie akcentuje istnienie wielości szkół i sekt gnostyckich, oraz wielkiej różnorodności ich nauczania. Omawiając główne rasy doktryny gnostyckiej M. Scopello skupia się na zagadnieniach antropologii i kosmologii. Wskazuje też, iż wśród gnostyków odnajdujemy nie tylko twórców "fałszywej gnozy", ale także pierwszych uczonych chrześcijańskich, autorów ważnych traktatów z zakresu teologii i egzegezy.

M. Scopello napisała *Gnostyków* dla popularno-naukowej serii "Bref" Znakomicie wywiązała się z zadania, aby w sposób krótki, przystępny, a zarazem nieuproszczony przedstawić gnostycyzm, ukazując też całą złożoność tego ruchu.

ks. Józef NAUMOWICZ (Warszawa)